

Joseph E. Stiglitz Columbia Üniversitesi'nde profesör ve Nobel Ekonomi ödülü sahibidir. Bruce Greenwald ile beraber kaleme aldığı en son kitabı, Öğrenen Bir Toplum Yaratma: Büyümeye, Gelişmeye ve Sosyal İlerlemeye Yeni Bir Yaklaşım (Creating a Learning Society: A New Approach to Growth, Development, and Social Progres) ismini taşımaktadır.

JOSEPH E. STIGLITZ

Avrupa'nın **kemer sıkma** zombileri

Avrupa Birliği ekonomilerinin, üçüncü resesyon olmasa bile yine ekonomik durgunlukla gittikçe daha fazla karşı karşıya kaldığı ortada olan bir gerçek. **İşsizlik rekor oranlarda sürüp gidiyor ve pek çok ülkede kişi başına gerçek GSYİH resesyon öncesi seviyelerin altında kalıyor.** Almanya gibi en iyi performansa sahip olan ekonomilerde dahi 2008 krizinden beri büyüme o kadar yavaş oldu ki iç karartıcı olarak sınıflandırılırdı.

Bir özdeyiş var "Gerçekler teoriye uymazsa, teoriyi değiştir" şeklinde. Ancak sıklıkla teoriyi muhafaza edip gerçekleri değiştirmek çok daha kolay gelir. Alman Şansölyesi Angela Merkel ve diğer kemer sıkma yanlısı Avrupalı liderler de buna inanıyor gibi görünüyor. Gözlerinin önünde olmasına rağmen gerçekleri reddetmeye devam ediyorlar. Sonuçta kemer sıkma politikası başarısız oldu. Ancak savunucuları mümkün olan en zayıf kanıta istinaden zafer ilan etmek istiyor. Bu durumu, ekonomi artık çökmüyor öyleyse kemer sıkma işe yarıyor şeklinde ifade ediyorlar. Eğer bu bir ölçütse, dağdan inmenin en iyi yolunun uçurumdan atlamak olduğunu söyleyebiliriz, sonuçta iniş tamamlanmış oluyor.

Her sıkıntılı dönemin bir sonu vardır. Başarı, düzelmenin eninde sonunda gerçekleşmesiyle değil, ne kadar hızla kök saldığıyla ve ekonomik krizin sebep olduğu hasarın kapsamıyla ölçülmeli. Bu koşullar altında bakıldığında, kemer sıkma politikası tam anlamıyla bir felaket oldu. Avrupa Birliği ekonomilerinin, üçüncü resesyon olmasa bile yine ekonomik durgunlukla gittikçe daha fazla karşı karşıya kaldığı ortada olan bir gerçek. İşsizlik, rekor oranlarda sürüp gidiyor ve pek çok ülkede kişi başına gerçek GSYİH resesyon öncesi seviyelerin altında kalıyor. Almanya gibi en iyi performansa sahip olan ekonomilerde dahi 2008 krizinden beri büyüme, o kadar yavaş oldu ki iç karartıcı olarak sınıflandırılırdı.

Krizden en çok etkilenen ülkeler durgunluğa girdi. İspanya veya Yunanistan gibi neredeyse dört kişiden birinin ve gençlerin %50'sinden fazlasının iş bulamadığı bir ülkeyi tarif edecek başka bir kelime olamaz. İşsizlik oranının yüzde birkaç puan azaldığı veya zayıf büyüme işaretleri görülebildiği için kemer sıkmanın işe yaradığını söylemek yanlış olur. Avrupa'nın 1980 yılından sonraki mütevazi büyümesini değerlendirirken hesaplamalarım, günümüzde Euro Bölgesi'ndeki üretimin 2008 finans krizi meydana gelmeseydi mevcut konumunun %15'inin daha altında olacağını gösteriyor. Bu yalnızca bu yıl için 1.6 trilyon dolar zarar ve 6.5 trilyon dolardan fazla kümülatif zarar anlamına geliyor. Daha da rahatsız edici olan durum ise, boşluğun kapanmak yerine genişliyor olması.

UZUN SÜREN RESESYON, AVRUPA'NIN BÜYÜMESİNİ AZALTIYOR

Basitçe söylemek gerekirse uzun süren resesyon, Avrupa'nın potansiyel büyümesini azaltıyor. Becerilerini artırmaları gereken gençler bunu

başaramıyor. Onların tam istihdam döneminde eğer reşit olsalardı hayat boyu elde edecekleri gelirden önemli ölçüde daha düşük gelir elde etme ihtimaliyle karşılaşacaklarına dair çok büyük kanıtlar var.

Bu arada Almanya, diğer ülkeleri ekonomilerini ve demokrasilerini zayıflatan politikalar izlemeye zorluyor. Vatandaşlar sürekli olarak politika değişikliği için oy verdiklerinde ve kendilerine bu konularla ilgili karar alındığı veya hiçbir seçenekleri olmadığı söylendiğinde hem demokrasiye hem de Avrupa projesine olan inanç zarar görüyor. Sonuçta vatandaşlar açsından çok az politika, kendi hayat standartlarının etkilenmesinden daha fazla önem taşır.

Fransa üç yıl önce rota değiştirmek için oy verdi. Seçmenlere iş dünyası yanlısı kemer sıkmanın bir dozu daha verildi. Ekonomide çok uzun zamandır devam eden önermelerden biri, denk bütçe çarpımıdır. Vergilerin ve harcamaların birlikte artırılması ekonomiyi canlandırır. Eğer vergiler zenginleri, harcamalar fakirleri hedef alırsa çarpan etkisi yüksek olabilir. Fakat Fransa'nın sözde sosyalist hükumeti kurumlar vergilerini düşürüyor ve harcamaları azaltıyor. Bu durum, ekonomiyi zayıflatması neredeyse kesin olan fakat Almanya'dan övgü alan bir durum.

YATIRIMLARI, YÜKSEK VERGİLER DEĞİL TALEP YOKLUĞU DURDURUYOR

Düşük kurumlar vergilerinin yatırımı teşvik etmesi umudunu da çok anlamsız buluyorum. Hem Amerika'da hem de Avrupa'da yatırımları, yüksek vergiler değil talep yokluğu durduruyor. Gerçekten de, yatırımların çoğunun borçla finanse edildiği ve faiz ödemelerinin vergiden düşülebildiği dikkate alındığında kurumların vergilendirme seviyesinin yatırım üzerinde çok az etkisi oluyor. Benzer şekilde, İtalya'da da özelleştirmeyi hızlandırmaya teşvik ediliyor. Fakat Başbakan Matteo Renzi, milli varlıkların çok düşük fiyatlar karşılığında satılmasının pek anlamlı olmadığını fark edecek kadar sağduyu sahibi. Hangi faaliyetlerin özel sektörde yapılacağını, kısa vadeli mali ihtiyaçlar değil uzun vadeli düşünce ve planlar belirlemeli. Alınacak kararın, faaliyetlerin en verimli şekilde nerede gerçekleştirildiğine dayandırılması ve vatandaşların menfaatlerine hizmet etmesi gerekir. Örneğin emeklilik sisteminin özelleştirilmesi bunu deneyen ülkelerde maliyetli oldu. Amerika'nın ağırlıklı özel olan sağlık sistemi, dünyada en düşük seviyede verimli olan sistemdir. Bunlar zor olan konular. Fakat devlete ait varlıkların düşük fiyatlardan satılmasının uzun vadede mali gücü iyileştirmenin iyi bir yolu olmadığını göstermek kolay.

Avrupa'daki sıkıntılar gereksiz olduğu için daha da trajik. Kemer sıkmanın işe yaramadığına dair kanıtların artmaya devam etmesine rağmen, Almanya ve diğer şahinler tutumlarını ikiye katladı ve Avrupa'nın geleceği üzerinde uzun zamandır saygınlığını yitirmiş bir teoriye bahis oynandı. Ekonomistlere konuyu ispatlayacak daha fazla gerçek niye sağlansın?

Telif Hakkı: *Project Syndicate, 2014.*
www.project-syndicate.org

Düşük kurumlar vergilerinin yatırımı teşvik etmesi umudunu da çok anlamsız buluyorum. **Hem Amerika'da hem de Avrupa'da yatırımları, yüksek vergiler değil talep yokluğu** durduruyor. Gerçekten de, yatırımların çoğunun borçla finanse edildiği ve faiz ödemelerinin vergiden düşülebildiği dikkate alındığında kurumların vergilendirme seviyesinin yatırım üzerinde çok az etkisi oluyor.